

Posudek oponenta rigorózní práce na téma:

„Vývoj právní úpravy institutu oddlužení“

Autor rigorózní práce: Mgr. Ing. Petr Beneš

Oponent rigorózní práce: JUDr. et Mgr. Silvie Anderlová

1. Volba tématu

Institut oddlužení, zavedený do našeho právního řádu zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „insolvenční zákon“), prošel od doby účinnosti tohoto zákona bouřlivým legislativním vývojem s nemalými dopady na ekonomický a celospolečenský život, a to i v důsledku četných novelizací.

Výběr tématu předložené rigorózní práce je **nutné hodnotit jednoznačně pozitivně**, neboť právě problematika rozsahu a formy oddlužení jakožto jednoho ze způsobů řešení úpadku je předmětem řady nejenom odborných diskusí. **Na své aktuálnosti toto téma v poslední době nabývá** i v souvislosti s nutností implementace směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019.

2. Stavba a struktura

Rigorózní práce je systematicky členěna do čtrnácti kapitol, a to včetně Úvodu a Závěru. Jednotlivé části rigorózní práce na sebe systematicky a logicky navazují a jsou dále členěny na příslušné podkapitoly.

Úvodní kapitoly jsou věnovány vymezení tématu a cílů práce, následně pak již samotnému historickému exkurzu do problematiky práva úpadečného v Českých zemích až po účinnost insolvenčního zákona. Autor odůvodňuje nutnost přijetí tohoto zákona, když dosavadní právní úprava obsažená v zákoně č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, neumožňovala komplexní řešení úpadku.

V kapitolách č. 4. až č. 8. se autor zabývá podrobnou analýzou vývoje legislativní úpravy institutu oddlužení **a poukazuje na skutečnost, že všechny dosavadní novely insolvenčního zákona vedly k rozšíření okruhu osob, kterým je umožněn vstup do procesu oddlužení. Významné novely insolvenčního zákona jsou pak autorem podrobeny pečlivému právnímu rozboru a zhodnocení jejich dopadů** např. na změnu portfolia osob vstupujících do oddlužení, přípustnosti oddlužení, atd. Autor tak vystihuje základní klíčové změny zavedené novelou „revizní“ (začlenění institutu společného oddlužení manželů, změnu nahlížení na dluhy z podnikání jakožto dřívější bariéry bránící povolení oddlužení, aj.), novelou „akreditační“, jež měla administrativně ulehčit insolvenčním soudům a posílit dohled nad činnostmi insolvenčních správců, a novelou „oddlužovací“, která opět přinesla další rozvolnění podmínek pro vstup do oddlužení. Novelami zaváděné změny a právní instituty autor podrobně popisuje a zdůvodňuje nutnost těchto změn, jež si žádala nejenom aplikační praxe. Lze tak souhlasit např. s názorem, že nesoulad mezi prováděním srážek v rámci řízení exekučního a insolvenčního, může být důvodem toho, že řada osob stále setrvává pro ně ve výhodnějším režimu exekučním, aj., a naopak lze polemizovat s názorem, že snížení požadavků kladených na náležitosti návrhů na povolení oddlužení zvedlo kvalitu těchto návrhů.

Autor svoji pozornost zaměřuje i na míru uspokojení pohledávek věřitelů a zákonem stanovenou min. % hranici plnění v oddlužení. Na výkladu změn provedených novelou oddlužovací autor precizně čtenáře seznamuje s novými podmínkami stanovenými pro splnění oddlužení a přiznání osvobození od neuhrazených pohledávek, poukazuje na důraz na poctivý přístup dlužníků k plnění jejich povinností, zrušení 30% hranice pro přiznání osvobození, zavedení skupiny tzv. „zranitelných osob“, chráněného obydlí či institutu přerušení a prodloužení cyklu splátkového kalendáře atd.

V závěrečných částech své práce autor podrobně analyzuje postavení a dohledové pravomoci insolvenčního správce, změny provedené v institutu oddlužení v důsledku zavedení legislativních opatření v souvislosti s celosvětovou pandemií koronaviru SARS CoV-2 a dále právní rámce připravované transpoziční novely, jejíž konečná podoba je zatím stále nejasná. Též v této pasáži je nutné souhlasit s autorem, že plošné zavedení 3-letého režimu pro všechny subjekty včetně běžných spotřebitelů, by výrazně snížilo výtěžnost uspokojení pohledávek věřitelů a svým způsobem společností vyslalo signál, že „vytvořit dluhy a nemít na jejich splácení není závadné, když toto s požehnáním státu zaplatí v konečném důsledku věřitelé“ (viz str. 163).

Za velmi zdařilé lze považovat i kapitoly č. 12. a 13., ve který se autor zabývá procesem „Milostivého léta“ a komparací právní úpravy s úpravou zahraniční.

3. Náročnost tématu a jeho zpracování

Zvolené téma klade bezesporu vyšší nároky na hlubší orientaci v dané problematice. Nutno však konstatovat, že autor předložené rigorózní práce prokázal ve vybrané právní oblasti hlubší odborné i praktické znalosti a předmětné téma zpracoval v dostatečném rozsahu a věcném záběru. Kladně lze hodnotit i komparaci se zahraniční právní úpravou v kapitole č. 13.

Autor též prokázal schopnost samostatně vědecky pracovat v daném oboru.

4. Gramatická úroveň zpracování

Práce je přehledná, čtivá a je z ní patrný zájem o daný obor a profesní zaměření autora. Výklad je jasný, srozumitelný, výstižný a věcně provázaný; **gramaticky a stylisticky se jedná o rigorózní práci zpracovanou na vysoké úrovni.**

5. Formální úprava a metody zpracování

Po formální stránce je nutno též konstatovat, že předložená rigorózní práce splňuje veškeré požadavky kladené na její úroveň. Autor ve své rigorózní práci využívá metody deskriptivní, analytické a též i metody komparační a subjektivního hodnocení. Rigorózní práce je vybavena dostatečným poznámkovým aparátem; též práce s právními prameny včetně pramenů zahraničních je v pořádku. Kladně lze hodnotit zařazení přehledové tabulky v závěru práce s vyznačením komplexních změn insolvenčního zákona.

Rigorózní práce byla v souladu s pokynem děkana č. 23D/2011 ze dne 2. 8. 2011, kterým se stanoví postup při ověřování originality vysokoškolské kvalifikační práce, prověřena antiplagiátorským programem THESES, který vykázal shodu rigorózní práce s mírou podobnosti na úrovni 88% - vykázaná shoda představuje shodu s vlastní rigorózní prací autora „Řešení úpadku oddlužením – vývoj právní úpravy v ČR“, která byla po podání žádosti stažena a nebyla obhajována.

6. Splnění zadání

Stanovený cíl rigorózní práce (chronologický vývoj legislativní úpravy institutu oddlužení) včetně dvou cílů dílčích byl bezesporu splněn. Autor vystihl hlavní úskalí a případné nedostatky v právní úpravě a aplikační praxi v jednotlivých časových úsecích účinnosti insolvenčního zákona a nastínil i předpokládaný budoucí vývoj tohoto způsobu řešení úpadku zejména v souvislosti s projednávanou tzv. transpoziční novelou. Ve své kvalifikační práci tak autor zohlednil všechny významné historické milníky legislativní úpravy oddlužení od doby účinnosti insolvenčního zákona až po současnost a poukázal na sociální, hospodářské a právní důvody přijetí této právní úpravy, jakožto snahy o posílení sanačního přístupu řešení úpadku nelikvidačním způsobem,

Autor se ve vztahu k oddlužení velmi podrobně věnuje jednotlivým novelizačním krokům, zejména novele akreditační, revizní, oddlužovací i připravované novele transpoziční. Nezbytností také bylo upozornit na nezastupitelnou roli insolvenčního rejstříku, jež zajišťuje transparentnost insolvenčního řízení, dohledovou roli insolvenčního správce nad dlužníkem z pohledu plnění povinností dlužníka stanovených insolvenčním zákonem a příslušnými rozhodnutími insolvenčního soudu.

Problematika předlužení a mnohačetných exekucí je problém celospolečenský, který se evidentně ani přes některé novelizace stále nepodařilo vyřešit. Rozhodně je však třeba do budoucna posoudit, zda neustálým změkčováním podmínek procesu oddlužení není vytvářen prostor, jak autor sám uvádí, pro dlužníky nepoctivé. Je tak třeba citlivě a zodpovědně nastavit parametry připravovaných změn a **zohlednit všechny dopady transpoziční novely na výtěžnost pohledávek věřitelů, narušení sociálního smíru a zneužití institutu oddlužení.**

Autor ve své práci využívá svých praktických zkušeností a průběžně nabízí řadu úvah *de lege ferenda*. Tyto skutečnosti bezesporu zvyšují kvalitu předložené rigorózní práce, jež může být přínosná nejen odborné ale i laické veřejnosti.

7. Doporučení

Na základě shora uvedeného lze konstatovat, **že předložená rigorózní práce splňuje jak po formální, tak i po věcné stránce veškeré požadavky kladené na její úroveň a jako vysoce zdařilou ji doporučuji k její následné ústní obhajobě.**

8. Otázky k ústní obhajobě:

- *Jsou práva věřitelů v případě řešení úpadku oddlužení v současné době dostatečně účinně chráněna a jak z tohoto pohledu zasáhne do ochrany těchto práv tzv. „transpoziční novela“?*
- *Jaký dopad mít může mít transpoziční novela na míru uspokojení pohledávek věřitelů v oddlužení?*
- *Bylo by žádoucí ustanovení jakési „Komory insolvenčních správců“ na způsob např. advokátní či jiné právně-profesní komory v ČR?*
- *V jaké fázi se v současné době nachází legislativní proces „transpoziční“ novely?*